

BIULETYN KOWIEŃSKI

Nr.

Wilno, dnia 5 września 1936 r.

1511.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział.Str.

1. "Lietuvos Aidas" o lit.-sowieckim pakcie o nieagresji i sprawie Wilna.-	I.	1.
2. "XX Amžius" o kulturalnych sprawach krajów bałtyckich."	"	2.

K r o n i k a .

3. Pogłoski o przyjeździe min.Kościąłkowskiego na Litwę.	"	"
4. Sprawa nowych rokowań handlowych z Sowietami,-	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WENĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

5. "L.Aidas" o święcie policji.-	III.	"

K r o n i k a .

6. Liczebność związku młodzieży chrz.-demokratycznej.	"	"
7. Zakładanie bibliotek państwowych.-	"	"
8. B.ludowiec Kwieska członkiem zw.narodowców.	"	3.
9. Nowi studenci w Uniwersytecie Kowieńskim.-	"	"
10. Nowy prowincjał O.O.Franciszkanów.-	"	"
11. Sytuacja prasy lit. w ujęciu "XX Amžius".-	"	"

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH NA LITWIE.

K r o n i k a .

12. Sprawa pozwoleń na nauczanie w zakresie szkoły powszechnej.-	IV.	"
13. Sprawa statutu związku nauczycielstwa.-	"	"
14. Sprawa wykładu religii w szkołach żydowskich.-	"	"

x

x

x

WYKAZ

Wydanie 1932 r.

- I. WYKAZ
- 1. WYKAZ
- 2. WYKAZ

K r o t k e

- 3. WYKAZ
- 4. WYKAZ
- 5. WYKAZ

K r o t k e

- 6. WYKAZ
- 7. WYKAZ
- 8. WYKAZ
- 9. WYKAZ
- 10. WYKAZ
- 11. WYKAZ

K r o t k e

- 12. WYKAZ
- 13. WYKAZ
- 14. WYKAZ

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/. "LIETUVOS AIDAS" O LITEWSKO-SOWIECKIM PAKCIE O NIEAGRESJI I SPRAWIE WILNA. "Lietuvos Aidas" Nr. 452 z 2.X.1936 r.: Artykuł p.t. "Litewsko-sowiecki pakt o nieagresji i kwestia wileńska". Streszczenie :

W związku z 10-tą rocznicą podpisania litewsko-sowieckiego paktu o nieagresji należy rozważyć ile ten pakt ma znaczenia odnośnie sprawy wileńskiej. Jak wiadomo, specjalne znaczenie dla sprawy wileńskiej posiada oświadczenie komisarza Cziczierina w załączonej do paktu nocie, w której rząd sowiecki zaznaczył, że faktyczny pogwałcenie granic Litwy dokonane wbrew woli narodu litewskiego, nie zmieniło stanowisko rządu sowieckiego odnośnie terytorialnej suwerenności Litwy ustalonej paktem pokojowym z 12 lipca 1920 r. Na mocy artykułu 2-go paktu pokojowego z 12 lipca 1920 r. Sowiety przekazały wszystkie suwerenne prawa nad Wileńszczyzną Litwie, pozostawiając sprawę rozstrzygnięcia granic Litwie i Polsce. Wynika z tego, że zasadnicza terytorialna kwestia wileńska wyłożona szczegółowo w artykule 2-gim paktu pokojowego z 1920 r. została ostatecznie rozstrzygnięta. Otwozem stała jedynie czysto techniczna kwestia przeprowadzenia granicy między Litwą a Polską. Litewsko-sowiecki pakt o nieagresji nie wnosił więc żadnych nowych terytorialnych postanowień w sprawie wileńskiej, a tylko potwierdzał artykuł 2-gi traktatu pokojowego. Pakt o nieagresji podkreślił stanowisko Sowietów nieuznawania żadnego rozstrzygnięcia sporu wileńskiego, dokonanego na podstawie jednostronnego aktu. Mimo iż nota sowiecka tego nie mówiła, jednak było rzeczą jasną, iż miało się tu na względzie polski jednostronny akt w postaci zagrabienia Wilna przez Żeligowskiego w dniu 9-go października 1920 r., z pogwałceniem traktatu z 7 października 1920 r.

Polacy, rzecz prosta, nie byli zadowoleni z takiego stanowiska Sowietów i usiłowali oddziaływać na ZSSR w odpowiednim kierunku. Jednak to się im nie udało. Oświadczenie sowieckie co do interpretacji wspomnianej noty złożone z okazji podpisania polsko-sowieckiego paktu o nieagresji w 1924 r. nic tutaj nie zmieniło. Rząd sowiecki dotychczas nie zmienił swego stanowiska odnośnie terytorialnej suwerenności Litwy w Wileńszczyźnie, która to suwerenność została ustalona traktatem z 12 lipca 1920 r.

Innymi słowy, dopóki kwestia wileńska pomiędzy Polską a Litwą nie będzie rozstrzygnięta na podstawie swobodnego porozumienia między tymi dwoma państwami dopóty nie może być mowy o całkowitym desinteresement i uznaniu przez Sowiety obecnego status quo w sprawie wileńskiej, który nastąpił, jak podkreśla nota, "wbrew woli narodu litewskiego!"

Stanowisko Sowietów w sprawie wileńskiej całkowicie się zgadza ze stanowiskiem Rady Ligi Narodów, której stałym członkiem są obecnie Sowiety. Stanowisko Rady Ligi Narodów zostało wyrażone w rezolucji z 15 stycznia 1922 r. W rezolucji tej Rada Ligi Narodów, jak wiadomo, oświadczyła, że nie mogłaby uznać rozwiązania sporu wileńskiego, o ileby został on rozstrzygnięty poza granicami rekomendacji Rady Ligi Narodów, lub bez zgody obu krajów. Tak więc potrzeba zgody obu krajów została tu podkreślona jako warunek uznania rozstrzygnięcia kwestii wileńskiej. Dopóki porozumienia takiego niema, dopóty jednostronne rozwiązanie kwestii wileńskiej, jakie nastąpiło 9 października 1920 r., nie może być uznane ani przez Sowiety, ani też przez innych członków Ligi Narodów. Takie stanowisko w sprawie wileńskiej zostało wreszcie poparte przez wyrok Trybunału Haskiego w sprawie otwarcia komunikacji kolejowej na linii Koszedary-Landwarów. Wyrokiem tym uznana została teza litewska co do prawa Litwy stosowania represaliów zanim nie będzie naprawiona pogwałcenie traktatu suwalskiego z 7 października 1920 r. /A-8/ 9/.

2/. "XX AMZIUS" O KULTURALNYCH SPRAWACH KRAJÓW BAŁTYCKICH. "XX Amzius" 84 z 1.X.1936 r. Artykuł dr. Ignacego Skrupskelisa p.t. "Kulturalna orientacja narodów bałtyckich". Streszczenie:

Kongres jedności bałtycki, jaki się niedawno odbył w Kownie, dał okazję do szerszego rozważenia spraw orientacji kulturalnej narodów bałtyckich. Problem orientacji kulturalnej nie jest nowy. Narody bałtyckie od chwili swego odrodzenia narodowego problemem tym się zajmowały. Niestety, nie zawsze udawało się szczęśliwie go rozwiązać. Okoliczność ta doprowadziła później pewną część narodu litewskiego do utraty świadomości narodowej. Ostatni kongres wykazał, że istnieje skłonność do wspólnego rozważania żyjących spraw kulturalnych wszystkich trzech narodów. Przyczynia się do tego zaciekle propaganda i ekspansja obcych kultur. Istnieje tendencja do uważania krajów bałtyckich za obiekt ekspansji kulturalnej. W obliczu tego faktu w interesie małych narodów leży rozstrzygnięcie problemu uzgodnienia swej kulturalnej orientacji. Szczególnie Litwini muszą przyspieszyć swe poczynania w tym kierunku, gdyż Łotysze i Estończycy dokonali tego już dawniej. Wprowadzenie języka francuskiego do szkół litewskich i zapewnienie mu należytego miejsca jest poważnym krokiem naprzód. Pozdrawiają go również bałtyccy sąsiedzi Litwy. /K./.

K r o n i k a .

3/. POGŁOSKI O PRZYJEZDZIE MINISTRA KOŚCIAŁKOWSKIEGO NA LITWĘ. "Sekmadienis" z 4.X.1936 r.: Jak komunikuje prasa wileńska, wybiera się na Litwę b.premier Kościółkowski, który chce odwiedzić swych krewnych. /A-8/17/.P.

4/. SPRAWA NOWYCH ROKOWAŃ HANDLOWYCH Z SOWIETAMI. "Sekmadienis" z 4.X.1936 r.: Z miarodajnych źródeł donoszą, że wkrótce rozpoczną się nowe rokowania z Sowietami w sprawie podpisania traktatu handlowego. /A-9/.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WENNETRZNEJ I ŻCIE SPOŁECZNE.

5/. "LIETUVOS AIDAS" O ŚWIĘCIE POLICJI. "Lietuvos Aidas" Nr. 452 z 2.X.1936 r. Artykuł p.t. "Święto władz bezpieczeństwa wewnętrznego". Streszczenie:

2 października obchodzi policja litewska corocznie swe tradycyjne święto. Według danych statystycznych litewskie władze bezpieczeństwa walcząc z przestępczością wyjaśniają corocznie 80-90% dokonanych przestępstw. Dane ostatnich lat świadczą, że dzięki organom bezpieczeństwa liczba przestępstw ma tendencję do zmniejszania się.

Z okazji święta policji należałoby rzucić hasło ścisłej współpracy społeczeństwa z policją. Systematyczna współpraca tego rodzaju niewątpliwie zmniejszy przestępczość kraju, a tym samym zagwarantuje dobre warunki rozwoju kultury i dobrobytu. /C-14/.

K r o n i k a .

6/. LICZEBNOŚĆ ZWIĄZKU MŁODZIEŻY CHRZEŚCIJAŃSKO-DEMOKRATYCZNEJ. "L.Žinios" z 2.X.1936 r.: Organizacja "pawasarininków" posiada 1.233 oddziały, w tym 434 - mieszane, 321 - męskich, 325 żeńskich i 153 młodzieżowe. /C-28/.

7/. ZAKŁADANIE BIBLIOTEK PAŃSTWOWYCH. "L.Žin." z 2.X.36 p.: Min. Oświaty już sporządziło przepisy do wykonywania ustawy o państwowych bibliotekach i czytelniach. Ogółem zamierza się założyć sieć 285 bibliotek oraz centralną bibliotekę państwową w Kownie. Zakładanie bibliotek ma być rozpoczęte na początku roku przyszłego. Na zakładanie bibliotek przewidziana jest suma 1 milj. lt. rocznie. /C-17/.

8/. B. LUDOWIEC KWIESKA CZŁONKIEM ZWIĄZKU NARODOWCÓW. "L.Żinios" z 2.X.1936 r.: Znany działacz ludowców W.Kwieska został w tych dniach przyjęty do związku narodowców. Kwieska przed kilku laty był jednym z przywódców partii ludowców i znany działaczem na niwie spółdzielczej. /C-16/.P.

9/. NOWI STUDENCI W UNIWERSYTECIE KOWIENSKIM. "Liet.Żin." z 2.X.1936 r.: Dotychczas do uniwersytetu przyjęto 655 nowych studentów, t.j. więcej niż w zeszłym roku. Niemalco również powróciło starych studentów. /C-29/.

10/. NOWY PROMINCJAŁ O.O. FRANCISZKANÓW. "XX Amžius" z 1.X.1936 r.: Z Rzymu otrzymano wiadomość, że na stanowisko prowincjała franciszkanów w Litwie został wyznaczony ojciec Augustyn Dirwele. /C-22/.P.

11/. SYTUACJA PRASY LITEWSKIEJ W UJĘCIU "XX AMZIUS.. "XX Amžius" z 2.X.1936 r. nawołując do przychylniejszego wzajemnego ustosunkowania się pism litewskich, stwierdza m.in., że w ostatnich czasach sytuacja prasy periodycznej stała się trudniejsza. W pismach daje się zauważyć monotonia i skostnienie. Mało się pisze i dyskutuje o litewskich sprawach wewnętrznych. Ogromny wzrost pism zagranicznych jest zjawiskiem nienormalnym. /Uwaga Red."Biul.Kow.": Część artykułu "XX Amžius" uległa skreśleniu przez cenzurę/. /C-18/.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH NA LITWIE.

K r o n i k a .

12/. SPRAWA POZWOLENIA NA NAUCZANIE W ZAKRESIE SZKOŁY Powszechnej. "Dzień Polski" z 1.X.1936 r. Jak nas informują, z nauczycieli prywatnych, którzy zgłosili podania o pozwolenie na nauczanie w zakresie szkoły powszechnej /maturzyści i akademicy/ nikt na razie pozytywnej odpowiedzi nie otrzymał. /D- 2 /.

13/. SPRAWA STATUTU ZWIĄZKU NAUCZYCIELSKIEGO. "Dzień Polski" z 1.X.1936 r.: Zastosowany do wymagań nowej ustawy o towarzystwach statut Związku Nauczycielskiego w miesiącu czerwcu r.b. był zgłaszony do zatwierdzenia przez władze kompetentne. Jak dowiadujemy się we wrześniu - nie można jednak mieć nadziei na szybkie załatwienie kwestii. Nadmienić zresztą należy, że dotychczas żaden statut żadnej polskiej organizacji zatwierdzony nie został. / D- 2 / .P.

14/. SPRAWA WYKŁADU RELIGII W SZKOŁACH ŻYDOWSKICH. "Dzień Polski" z 1. X. 1936 r.: Nowa ustawa o szkolnictwie dotknęła również Żydów. Mianowicie ustawa przewiduje, że nauczycielami szkół początkowych mogą być jedynie osoby, które zkończyły 8 klas gimnazjum.

Jak się okazuje, około 80 rabinów, wykładających w szkołach początkowych nie posiada wymaganego cenzusu i zaledwie 5 czy 6 odpowiada wymogom ustawy.

Związek rabinów zwolnik wszystkich bezcenzusowych rabinów, jednakże zastępców na ich miejsce nie może znaleźć. Rabini zamierzają złożyć w tej sprawie memoriał na ręce ministra Oświaty. / D- 8/.

Stowarzyszenie Kulturalne im. J. P. ...

W. J. ...

W. J. ...

W. J. ...

W. J. ...

W. J. ...

W. J. ...

W. J. ...

W. J. ...

W. J. ...

W. J. ...